

2. อาจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์

 ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
 (ศาสตราจารย์ ดร. สิววรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ คุณภาพชีวิตการทำงานของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี
ผู้วิจัย นางสาวสุอัมพร คำทวี รหัสนักศึกษา 2545000321 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ จันทรวงศ์ (2) อาจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรรณรัตน์
ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน (2) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการบริหารและด้านสิ่งแวดล้อม (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน และ (4) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี

ประชากรที่ศึกษา คือ ทันตบุคลากร ได้แก่ ทันตแพทย์ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ช่างทันตกรรม ผู้ช่วยทันตแพทย์ ลูกจ้างตำแหน่งอื่นๆ ที่ปฏิบัติงานสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี จำนวน 228 คน โดยศึกษาทุกหน่วยประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไค-สแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของทันตบุคลากรโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ยกเว้นด้านการได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ทันตบุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 35.99 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 24,869.39 บาท ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลศูนย์ เป็นข้าราชการในตำแหน่งทันตแพทย์ และมีประสบการณ์การทำงานโดยเฉลี่ย 11.64 ปี ปัจจัยด้านการบริหาร พบว่า การรับรู้คุณค่าของงานและบรรยากาศองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรับรู้นโยบายของรัฐด้านสุขภาพช่องปาก โดยรวมอยู่ในระดับสูง (3) สถานที่ทำงาน ลักษณะงาน และนโยบายของรัฐด้านสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของทันตบุคลากร (4) ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญของทันตบุคลากร คือ ไม่มีความก้าวหน้า ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร และค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับภาระงานที่รับผิดชอบ ไม่สร้างแรงจูงใจ โดยข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการบรรจุเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับงานทันตกรรม และควรเพิ่มขวัญ กำลังใจ จัดสวัสดิการอย่างเหมาะสมให้แก่ทันตบุคลากร

คำสำคัญ คุณภาพชีวิตการทำงาน ทันตบุคลากร ลักษณะงาน บรรยากาศองค์กร

Thesis title: Work Life Quality of Dental Personnel in Government Health Care Units in Ratchaburi Province

Researcher: Miss. Suamporn Katawee; **ID:** 2545000321;

Degree: Master of Public Health; **Thesis advisors:** (1) Dr. Warangkana Chankong, Assistant Professor; (2) Dr. Chawthip Boromtanarat; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this descriptive research were: (1) to study level of work life quality; (2) to investigate personal factors, administrative factors, and environmental factors; (3) to study relationships between personal factors, administrative factors, environmental factors, and work life quality; and (4) to identify problems, barriers, and recommendations for a promotion of work life quality of dental personnel in government health care units in Ratchaburi Province

The study population was 228 dental personnel, currently working, in government health care units in Ratchaburi Province. An instrument for data collection was a questionnaire, with a reliability of 0.97. Statistics for data analyses were frequency, percentage, mean, standard deviation, Chi-square test, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficients.

The findings showed that: (1) the overall and all aspects of work life quality of dental personnel were at good levels, excluding sufficient and fair compensation, which was at a moderate level; (2) most of the dental personnel in government health care units were female, with an average age of 35.99 years old. Most of them were single and hold a bachelor's degree as their highest educational attainment. An average monthly income was 24,869.39 bath. Most of them were working in general/central hospitals. Most of dental personnel were dentists. An average working experience was 11.64 years. Regarding administrative factors, it is found that job appreciation and organizational atmosphere, as well as environmental factors of perception of national policy on oral health care, were rated at a high level; (3) workplace, job characteristics, and national policy on oral health care had a significantly positive relationship with work life quality of dental personnel at a significant level of 0.05; and (4) problems and barrier commonly encountered were limited growth on career path, lack support from administrators, and subpar compensation. Thus, it is recommended that dental personnel should be appointed at a higher rank, and support on both morale and welfare should be initiated.

Keywords: Work life quality, Dental personnel, Oral health policy

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ จันทรวงศ์ และอาจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรรณรัตน์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้สละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งได้ตรวจสอบความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรสุมน พลดิปัญญา ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำให้วิทยานิพนธ์ มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทพร ภัทรพทุร อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทันตแพทย์สงวน ก่อธรรมนิเวศน์ ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มงานทันตสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทันตแพทย์หญิงอุไรวรรณ อมรไชย ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ หัวหน้าฝ่ายทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ทันตแพทย์หญิงสุรัตน์ มงคลชัยอรุณญา ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักทันตสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และนางสาวดี ปานมี นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้สละเวลาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและรายละเอียดของข้อความ ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม และฝ่ายทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลยุพราชเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ที่อนุญาตให้ทดลองเครื่องมือแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ที่อนุญาตให้จัดเก็บข้อมูลในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี และขอขอบพระคุณทันตบุคลากร ทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูลทุกท่านที่ได้สละเวลาในการติดตาม รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามส่งกลับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ เพื่อนร่วมงาน เพื่อนนักศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ทุกท่านที่ให้กำลังใจ ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่ง

สุธัมพร คำทวี

พฤษภาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์	7
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน	12
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน	28
แนวทางการดำเนินงานด้านสุขภาพช่องปากระดับจังหวัด	46
บทบาทหน้าที่ของทันตบุคลากร	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
ประชากร	74
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล	81
การวิเคราะห์ข้อมูล	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
ปัจจัยส่วนบุคคลของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	84
ปัจจัยด้านการบริหารของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐจังหวัดราชบุรี	87
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	96
คุณภาพชีวิตการทำงานของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	97
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม กับคุณภาพชีวิตการทำงานของทันตบุคลากร ในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	110
ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของ ทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	114
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	118
สรุปการวิจัย	118
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะ	130
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	142
กรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	143
ข แบบสอบถาม	145
ประวัติผู้วิจัย	160

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1	จำนวนทันตบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	
	จำแนกรายอำเภอ	74
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	
	จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	85
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของลักษณะงาน จำแนกเป็นรายด้าน	88
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของลักษณะงาน ในด้านต่างๆ	
	จำแนกรายข้อ	89
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของบรรยากาศองค์กร	
	จำแนกเป็นรายด้าน	91
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของบรรยากาศองค์กร ในด้านต่างๆ	
	จำแนกรายข้อ	93
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนโยบายของรัฐด้านสุขภาพช่องปาก	
	จำแนกรายข้อ	96
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน	
	จำแนกเป็นรายด้าน	97
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน	
	ในด้านต่างๆ จำแนกรายข้อ	99
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงาน	
	ของกลุ่มทันตบุคลากรจำแนกเป็นรายด้าน	103
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่ม	
	ทันตบุคลากรในด้านต่างๆจำแนกรายข้อ	106
ตารางที่ 4.11	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน	
	ของทันตบุคลากร ในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	111
ตารางที่ 4.12	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้าน	
	สิ่งแวดล้อม ที่มีผล ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของทันตบุคลากร	
	ในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี	113

ญ

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.13 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน ของทันตบุคลากรในสถานพยาบาลของรัฐ จังหวัดราชบุรี จำแนกรายด้าน	114
---	-----

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	5
------------	--------------------------	---

